

GERÇEK FAYDALANICI BİLDİRİMİ

YGÜDER

• 2013 •

HAZIRLAYAN
HAKAN GÜREL
GELİR UZMANI

GERÇEK FAYDALANICI BİLDİRİMİ

Gerçek faydalanıcı bildirim, Türkiye’de vergi mevzuatına 13 Temmuz 2021 tarihinde Resmî Gazete ’de yayımlanan 529 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile giren bir düzenlemedir. Bu bildirim, tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin asıl kontrol sahiplerini veya nihai nüfuz sahibi gerçek kişileri belirlemeyi amaçlar.

Vergi kaçakçılığıyla mücadele, finansal şeffaflığın artırılması ve kara para aklama gibi suçların önlenmesi hedefiyle getirilen bu yükümlülük, uluslararası standartlara uyum sağlama çabalarının bir yansımasıdır.

Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) Vergi Amaçlarına Yönelik Şeffaflık ve Bilgi Değişimi Küresel Forumu ile Mali Eylem Görev Gücü (FATF) tavsiyeleri, bu düzenlemenin temel dayanaklarını oluşturur.

Mevzuat Çerçevesi

Gerçek faydalanıcı bildirim, Vergi Usul Kanunu (VUK) Mükerrer 257. maddesinin birinci fıkrasına 5 Temmuz 2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun ile eklenen 9 numaralı bent ile yasal zemine oturtulmuştur.

Bu bent, Hazine ve Maliye Bakanlığı’na gerçek faydalanıcının kapsamını belirleme, bildirim zorunluluğu getirme ve uygulama usul-esaslarını düzenleme yetkisi vermiştir. Daha önce 529 Sıra No.lu Tebliğ ile başlatılan uygulama, bu kanuni düzenleme ile güçlendirilmiştir.

VUK-145/2022-8 Sayılı Sirküler (5 Eylül 2022): Bu sirküler, gerçek faydalanıcının belirlenmesinde doğrudan ve dolaylı kontrol kavramlarını açıklamıştır. Örneğin, bir şirketin %25’ini aşan hissesine sahip gerçek kişi yoksa, dolaylı ortaklık oranları üzerinden hesaplama yapılarak nihai kontrol sahibi belirlenir. Ayrıca, “en üst düzey icra yetkisi” kavramı, stratejik karar alma yetkisine sahip kişiler (örneğin, genel müdür) olarak tanımlanmıştır.

529 Sıra No.lu Tebliğ’e göre gerçek faydalanıcı, “tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran ya da bunlar üzerinde nihai nüfuz sahibi olan gerçek kişi veya kişiler” olarak tanımlanmıştır. Bildirim yükümlülüğü şu gruplara getirilmiştir:

1. Kurumlar Vergisi Mükellefleri: Gerçek faydalanıcı bilgisi, geçici vergi beyannameleri ve yıllık kurumlar vergisi beyannamesi ekinde bildirilir.
2. Diğer Mükellefler ve Kişiler: Kollektif şirketler, adi ortaklıklar, eshamsız komandit şirketler gibi kurumlar vergisi mükellefi olmayanlar ile trust benzeri yapılar, her yıl ağustos ayı sonuna kadar bildirimde bulunmak zorundadır.

3. Yeni Mükellefiyet veya Bilgi Değişikliği: Yeni mükellefiyet tesisinde veya bilgilerde değişiklik olması halinde, bu durumun gerçekleştiği tarihten itibaren bir ay içinde bildirim yapılması gerekir.

Gerçek faydalanıcı bildiriminden sorumlu tutulanlar, 529 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin 5. maddesinde detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu madde, gerçek faydalanıcıların kimler olacağına ilişkin açık ve kapsamlı bir yol haritası çizerek uygulamanın esaslarını belirginleştirmiştir. Buna göre:

- a) Tüzel kişiliğin %25'ten fazla hissesine sahip olan gerçek kişi ortaklar,
- b) Tüzel kişiliğin %25'ten fazla hissesine sahip gerçek kişi ortağın gerçek faydalanıcı olmadığına dair şüphe bulunması veya bu oranda hisseye sahip bir gerçek kişi ortak olmaması halinde, tüzel kişiliği nihai olarak kontrol eden gerçek kişi ya da kişiler,
- c) Tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrol eden gerçek kişi ya da kişiler,
- d) Yukarıdaki (a), (b) ve (c) bentlerine göre gerçek faydalanıcının belirlenemediği durumlarda, en üst düzey icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler, gerçek faydalanıcı olarak kabul edilip bildirim kapsamına alınacaktır.

Bu düzenleme hem kapsayıcılığı hem de netliği ile gerçek faydalanıcıların doğru bir şekilde tespit edilmesini sağlamaktadır.

Bildirimde Bulunmamanın Cezası

05.07.2022 tarih ve 31887 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 7417 sayılı Kanun ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) mükerrer 257'nci maddesinin birinci fıkrasına (9) numaralı bent eklenmiş ve Hazine ve Maliye Bakanlığı gerçek faydalanıcı bildirimleri hakkında hususi olarak düzenleme yapma konusunda yetkili kılınmıştır.

Bunun yanında, 7417 sayılı Kanun ile VUK'un mükerrer 355'inci maddesinde yapılan değişiklikle gerçek faydalanıcı bildirimleri konusunda yapılan düzenlemelere uyulmaması durumunda, maddenin birinci fıkrasında belirtilen özel usulsüzlük cezasının 3 kat uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu değişiklikler öncesinde VUK'un mükerrer 257/1-4'üncü maddesine dayanılarak hazırlanmış olunan 529 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde gerçek faydalanıcı bildirimlerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştı.

Bu defa, 529 Nolu Tebliğin dayanağı ile ilgili bölümde değişiklik yapan 541 Sıra Nolu VUK Genel Tebliği 23.09.2022 tarih ve 31962 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmış ve düzenlemenin dayanağı, mükerrer 257'nci maddenin birinci fıkrasının (9) numaralı bendi olarak değiştirilmiştir.

Bu değişiklik sonucunda, gerçek faydalanıcı bildirimine ilişkin ykmllklere uyulmaması durumunda VUK'un mükerrer 355/1-1'inci maddesinde belirtilen özel usulsüzlük cezası 3 kat olarak tatbik edilecektir. (2025 yılı için 28.000 * 3 = 84.000 TL olarak uygulanır.)

Ayrıntılı rnekler

1. Dolaylı Ortaklık Yapısında Gerçek Faydalanıcının Belirlenmesi

Soru:

"ABC Ltd. şti.'nin %60 hissesi X gerçek kişisine, %40 hissesi ise DEF A.ř.'ye aittir. DEF A.ř.'nin ise %70 hissesi Y gerçek kişisine aittir. Bu durumda ABC Ltd. şti. için gerçek faydalanıcı kimdir ve bildirim nasıl yapılmalıdır?"

Yanıt:

529 Sıra No.lu Tebliğ'in 5. maddesi uyarınca, gerçek faydalanıcı, tüzel kişiyi nihai olarak kontrol eden gerçek kişi veya kişilerdir. Bu bağlamda:

- X gerçek kişisi, ABC Ltd. şti.'de doğrudan %60 hisseye sahip olduğundan, %25 sınırını aştığı için gerçek faydalanıcı olarak bildirilmelidir.
- DEF A.ř.'nin ABC Ltd. şti.'deki %40 hissesi üzerinden dolaylı kontrol hesaplanmalıdır. DEF A.ř.'nin %70 hissesine sahip olan Y gerçek kişisinin, ABC Ltd. şti.'deki dolaylı hisse oranı:
$$\%40 \text{ (DEF'in payı)} \times \%70 \text{ (Y'nin DEF'teki payı)} = \%28$$

Bu oran da %25'i aştığı için Y gerçek kişisi de gerçek faydalanıcı olarak kabul edilir.
- Sonuç: ABC Ltd. şti., "Gerçek Faydalanıcıya İlişkin Bildirim Formunda hem X hem de Y gerçek kişilerini bildirmelidir. Bildirimde, X için "doğrudan kontrol" (%60), Y için "dolaylı kontrol" (%28) belirtilmelidir. Her iki kişinin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası, adresi ve gerçek faydalanıcılık nedeni (hisse oranları ve kontrol yapısı) açıkça yazılmalıdır.

2. En Üst Düzey İcra Yetkisine Sahip Kişinin Bildirimi

Soru:

“XYZ A.Ş.’de %25’i aşan hisseye sahip gerçek kişi ortak bulunmamaktadır. Şirketin genel müdürü Z gerçek kişisi, stratejik karar alma yetkisine sahiptir. Bu durumda gerçek faydalanıcı olarak kim bildirilmelidir?”

Yanıt:

Tebliğ’in 5/1-c maddesine göre, %25’i aşan hisseye sahip gerçek kişi yoksa veya bu konuda şüphe varsa, tüzel kişiliği nihai olarak kontrol eden veya en üst düzey icra yetkisine sahip gerçek kişi gerçek faydalanıcı olarak kabul edilir. VUK-145/2022-8 Sayılı Sirküler’ de, “en üst düzey icra yetkisi” stratejik karar alma yetkisiyle ilişkilendirilmiştir.

- XYZ A.Ş.’de %25’i aşan ortak bulunmadığından, genel müdür Z’nin stratejik karar alma yetkisi dikkate alınır.
- Sonuç: XYZ A.Ş., Z gerçek kişisini gerçek faydalanıcı olarak bildirmelidir. Bildirim formunda, Z’nin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası, adresi ve “en üst düzey icra yetkisine sahip kişi” olarak gerçek faydalanıcılık nedeni belirtilmelidir.

3. Adi Ortaklıkta Gerçek Faydalanıcı

Soru:

“Adi ortaklık şeklinde kurulan bir teşekkülde, ortaklardan A %40, B %30 ve C %30 paya sahiptir. Ortaklık sözleşmesinde yönetim yetkisi A’ya verilmiştir. Gerçek faydalanıcı kim olarak bildirilmelidir?”

Yanıt:

Tebliğ’in 5/2-b maddesine göre, adi ortaklıklarda en yüksek ortaklık payına sahip kişi gerçek faydalanıcı olarak kabul edilir; ancak nihai kontrolü sağlayan başka bir kişi varsa bu durum dikkate alınır.

- A, %40 ile en yüksek paya sahip ortak olduğundan, öncelikle gerçek faydalanıcı olarak değerlendirilir.
- Ayrıca, ortaklık sözleşmesiyle yönetim yetkisinin A’ya verilmiş olması, A’nın nihai kontrolü sağladığını destekler.
- B ve C’nin payları %25’i aştığı için, bu kişiler de kontrol oranına göre değerlendirilebilir; ancak adi ortaklıkta esas olan en yüksek pay ve yönetim yetkisidir.

- Sonuç: Adi ortaklık, bildirim formunda yalnızca A'yı gerçek faydalanıcı olarak bildirmelidir. A'nın adı, soyadı, T.C. kimlik numarası, adresi ve "en yüksek paya sahip ortak ve yönetim yetkisi" nedeniyle gerçek faydalanıcı olduğu belirtilmelidir.

4. Yabancı Şirket Şubesinin Bildirim Yükümlülüğü

Mükellefin Sorusu:

"Merkezi Almanya'da bulunan bir şirketin Türkiye'deki şubesi olarak faaliyet gösteriyoruz. Gerçek faydalanıcı bildirimini yapmak zorunda mıyız? Zorunluysak, kim bildirilecek?"

Yanıt:

Tebliğ'in 4/1-a maddesi, Türkiye'de faaliyet gösteren tüm kurumlar vergisi mükelleflerini kapsar. Yabancı şirketin Türkiye'deki şubesi, Türkiye'de vergi mükellefiyetine sahipse bildirim yükümlüsüdür.

- Gerçek faydalanıcı, şubeyi değil, ana şirketi nihai olarak kontrol eden gerçek kişidir.
- Almanya'daki ana şirketin %25'i aşan hisseye sahip ortakları veya en üst düzey icra yetkisine sahip kişileri belirlenmelidir. Örneğin, ana şirketin %30 hissesine sahip K gerçek kişisi ve %40 hissesine sahip L gerçek kişisi varsa, bu kişiler bildirilir.
- Sonuç: Türkiye'deki şube, K ve L gerçek kişilerini bildirmelidir. Bildirim formunda, bu kişilerin bilgileri ve ana şirketteki hisse oranları (doğrudan kontrol) açıkça belirtilmelidir.

5. Bilgi Değişikliği Durumunda Bildirim

Soru:

"Şirketimizin %50 hissesine sahip gerçek faydalanıcı M, hisselerini 15 Şubat 2025'te N'ye devretti. Bu değişikliği ne zaman bildirmeliyiz?"

Yanıt:

Tebliğ'in 6/3 maddesine göre, gerçek faydalanıcı bilgilerinde değişiklik olması halinde, bu değişikliğin gerçekleştiği tarihten itibaren 1 ay içinde bildirim yapılmalıdır.

- Hisse devri 15 Şubat 2025'te gerçekleştiyse, bildirim en geç 15 Mart 2025'e kadar yapılmalıdır.
- Sonuç: Şirket, N'yi yeni gerçek faydalanıcı olarak bildirmelidir. Bildirim formunda, N'nin bilgileri ve "hisse devriyle %50 kontrol" nedeni belirtilmeli; eski faydalanıcı M'nin bilgisi ise çıkarılmalıdır.

Sonuç: Finansal Şeffaflık ve Vergi Kaçakçılığıyla Mücadelede Etkin Bir Adım

Gerçek faydalanıcı bildirim, finansal şeffaflığı artırma ve vergi kaçakçılığıyla mücadelede idarenin attığı önemli ve değerli bir adımdır. Türkiye’de Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hayata geçirilen bu düzenleme, uluslararası standartlara uyumu sağlarken, kara para aklama gibi suçların önlenmesi ve vergi sisteminin güvenilirliğinin artırılması yönünde güçlü bir irade ortaya koymaktadır.

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve Mali Eylem Görev Gücü (FATF) gibi uluslararası kuruluşların tavsiyelerine dayanan bu uygulama, Türkiye’nin küresel finansal sistemdeki saygınlığını pekiştiren bir araçtır.

Mevzuat, tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin nihai kontrol sahiplerini belirleyerek idareye şeffaf ve güvenilir bir veri tabanı sunmakta, bu sayede finansal hareketlerin izlenebilirliğini artırmaktadır.

Bildirimlerin İnternet Vergi Dairesi üzerinden kolayca yapılabilmesi, mükellefler için süreci pratik ve erişilebilir kılmaktadır. Öte yandan, cezai yaptırımların caydırıcılığı, düzenlemenin ciddiyetini ve önemini vurgulamakta; böylece uyumun sağlanması ve sistemin istismar edilmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, gerçek faydalanıcı bildirim, Türkiye’nin uluslararası yükümlülüklerini yerine getirme konusundaki kararlılığını yansıtan örnek bir uygulamadır. İdarenin bu düzenlemeyi yerel koşullara ve teknolojik imkanlara ustalıkla adapte etmesi hem finansal şeffaflığı artırmakta hem de mükellefler ile idare arasında daha verimli bir iş birliği sağlamaktadır.